

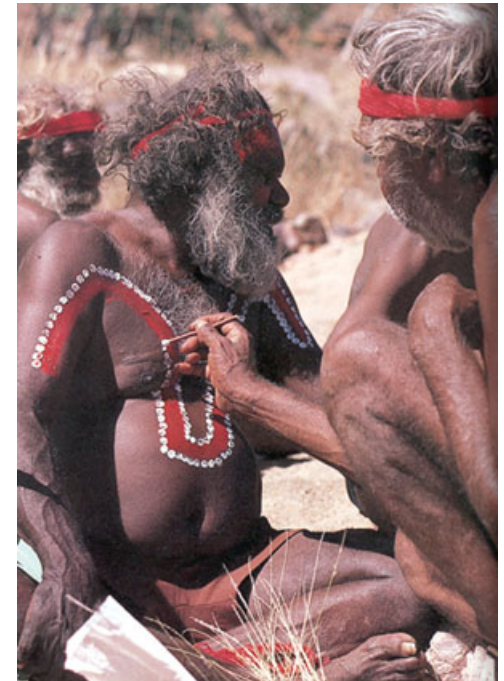
REGIONÁLNÍ GEOGRAFIE AUSTRÁLIE A OCEÁNIE

8. přednáška
Dějiny

Dějiny – osídlení

- ❑ První lidé osídlili Austrálii z Asie před 40–50 tis. lety (přes Guineu) pomocí rybářských člunů.
- ❑ 2 vlny:
  - v první: **Tasmánci** (vyhlazeni po evropské kolonizaci)
  - V druhé: **Austrálci (Aborigines)**
- ❑ bohatá kultura a mytologie, celkově ale značné civilizační zaostávání za ostatními kontinenty
- ❑ existenční vztah k prostředí
- ❑ mnoho malých skupin, na počátku britské kolonizace cca 300 000 osob v 500 klanech

Dějiny

- ❑ Evropanům nebyla už ve starověku cizí myšlenka na existenci **Jižní neznámé země** (Terra Australis Incognita)
- ❑ Obývat ji měli Protinožci (Antipodi)
- ❑ šlo ale jen o dohady, resp. intelektuální spekulace

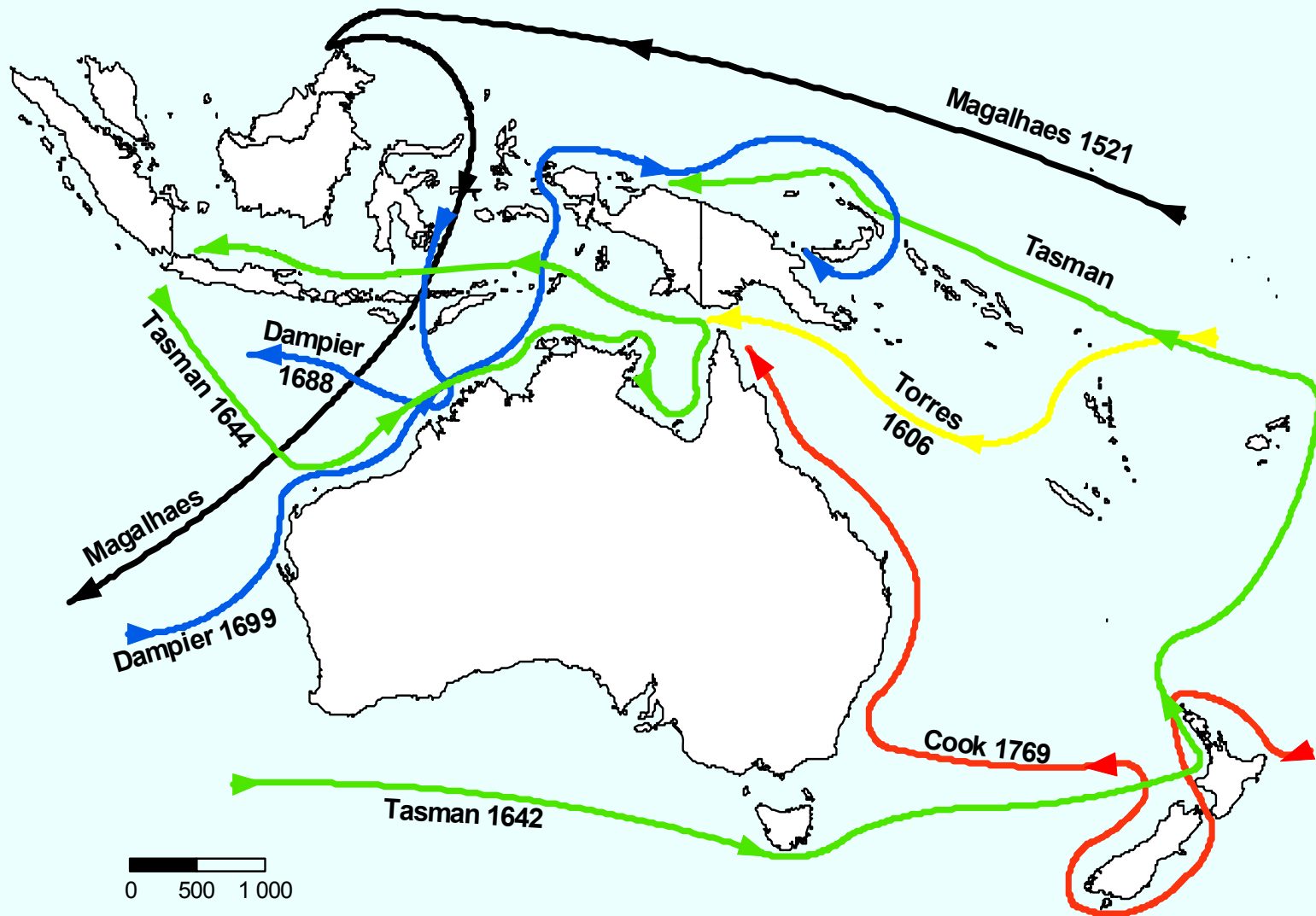

Fernão Magalhães

- 1519–1522 plavba kolem světa
  - objevil v Tichém oceánu některé atoly v Polynésii
  - Guam
  - Timor
  - prokázal možnost západní cesty na Filipíny (tam zabit domorodci).

NEJDŮLEŽITĚJŠÍ OBJEVNÉ PLAVBY V LETECH 1511 - 1770

Cesty ze západu

- **1606** Holanďan **Willem Janszoon** přistál na australské pevnině (poloostrov York), myslel že jde o část Nové Guineje (objev byl Holanďany utajen)
- Po roce 1611: postupně objevovány úseky západního pobřeží
- **1642 Abel Tasman** objevil **Tasmánii**¹, **Nový Zéland**², Tongu, Fidži a Bismarckovo souostroví, objevy kartograficky dobře zpracoval

1) původní název Van Diemenova země – *Anthoonij van Diemenslandt* (podle nizozemského guvernéra v Batávii)

2) **Nieuw Zeeland** podle nizozemské provincie

Cesty ze západu

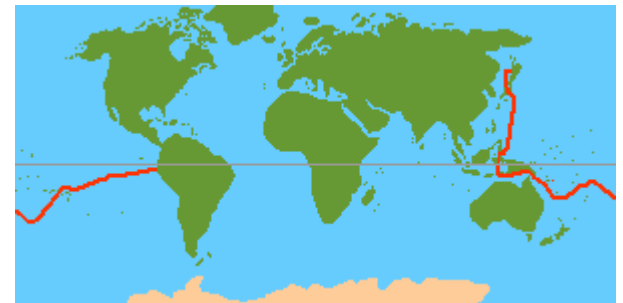

- 17. stol. Holanďané objevili značnou část pobřeží Austrálie (především západ), území nazvali **Zuidlandt**, svou kolonii pak **Nové Holandsko**. Kvůli nehostinnosti objevených oblastí neměli velký zájem o kolonizaci.

Cesty z východu

- Souběžně s holandskými objevy na západě: **1606**
Španěl **Luis Vaez de Torres** prozkoumal severní pobřeží Torresova průlivu
- mj. dokázal, že Nová Guinea není součástí předpokládané Jižní pevniny
- i tento objev byl ale Španělskem utajen

Cesty z východu

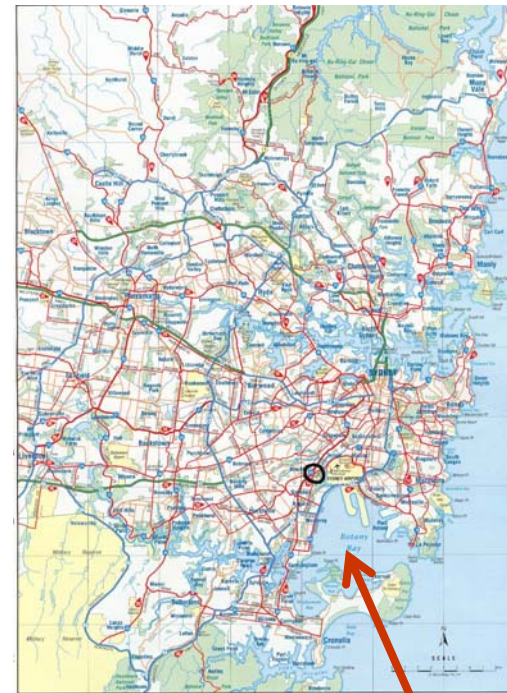
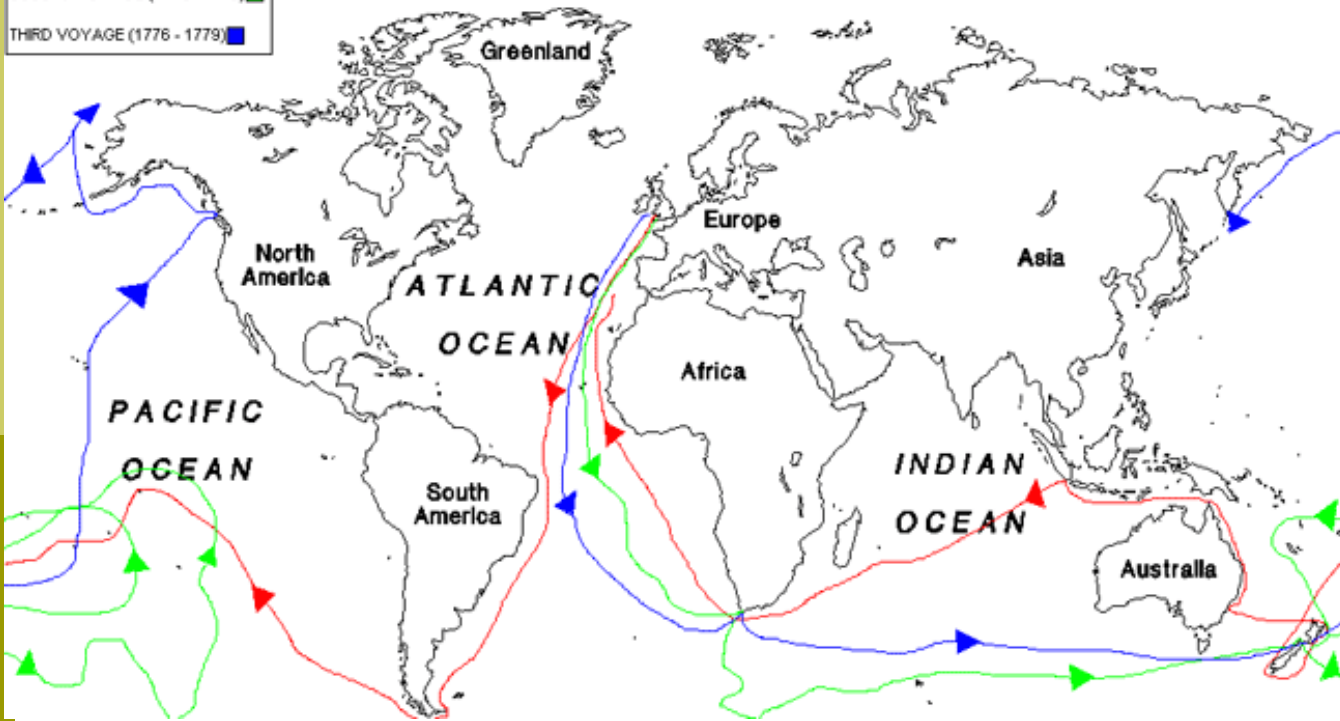
- **28. 4. 1770 James Cook** po plavbě přes Tahiti a Nový Zéland **objevil východní pobřeží Austrálie** (přistání v Botanické zátocce, vyslal průzkumníky na sever až po Cook Town) – území pojmenoval Nový Jižní Wales (*New South Wales*) a formálně zabral pro britskou korunu
- Při dalších plavbách objevil Novou Kaledonii a Havaj (tam zabit domorodci).

Cookova loď Endeavour (fotografie není dobová)

CAPTAIN JAMES COOK

- FIRST VOYAGE (1768 - 1771) ■
- SECOND VOYAGE (1772 - 1775) ■
- THIRD VOYAGE (1776 - 1779) ■

Botany Bay

Počátky kolonizace kontinentu

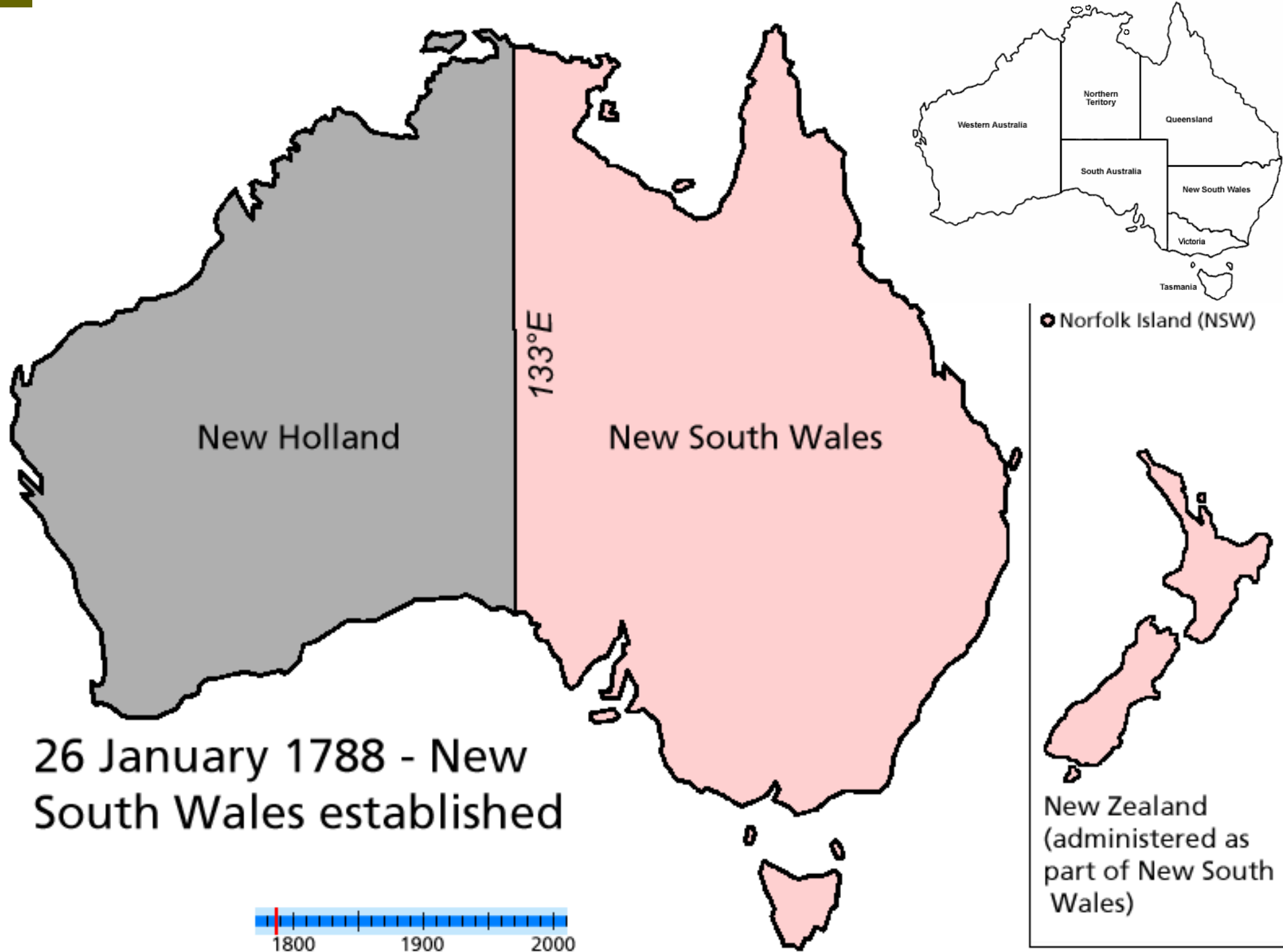
- 4. 7. 1776 – Deklarace nezávislosti USA
- 1783 – **Velká Británie** uznala samostatnost USA, **pro své trestance potřebovala novou kolonii** → vhodné místo našli v Austrálii (plavba trvala 8 měsíců)
- **26. 1. 1788** – přistání první flotily (*First Fleet*) 11 lodí v zátocce Port Jackson (717 trestanců); založeno město Sydney a **vyhlášena britská kolonie Nový Jižní Wales**. Probíhal nekoordinovaný zábor půdy (squatteři) – dnes austr. státní svátek

Kolonizace

- ❑ 1797 – dovezeny první ovce merino, zakládá se jejich chov (1807 se začíná vyvážet vlna, rozvoj místního textilního průmyslu byl ale Anglií potlačován).
- ❑ Postupně vznikají další nové samostatné kolonie:
  - 1825 **Tasmánie** (původně pod názvem Van Diemen's Land)
  - 1829 **Západní Austrálie** (původně pod názvem Swan River Colony)
  - 1836 **Jižní Austrálie** (oddělena z NJW)
  - 1851 **Victoria** (oddělena z NJW)
  - 1859 **Queensland** (oddělen z NJW)

Život Truganini

(cca 1812–1876)

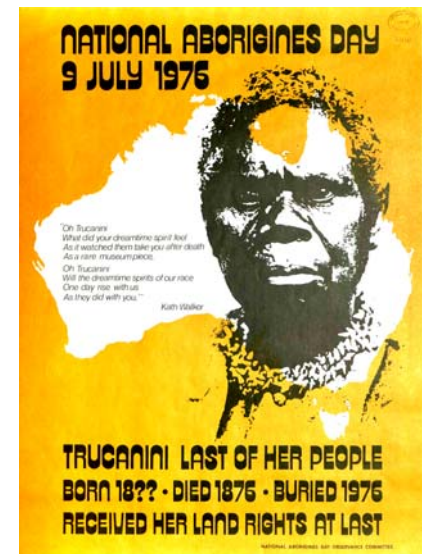

- ❑ Dcera kmenového náčelníka z ostrova u Hobartu
- ❑ Během jejího dětství probíhala tzv. černá válka mezi evropskými usedlíky a domorodci v Tasmánii (mj. zabita její matka a sestry uneseny a prodány do otroctví), při ní byli domorodci prakticky vyhlazeni (už v roce 1804 bylo osadníkům povoleno domorodce střílet), z původně 5tisícové populace přežilo jen 200 lidí
- ❑ 1830 poslední zbylí domorodci násilně přemístěni na ostrov Flinders, kde byli internováni do roku 1856, poté už jen jednotlivci přemístěni do okolí Hobartu
- ❑ Truganini zemřela jako poslední „čistokrevný“ domorodec v roce 1876

Truganini

od exponátu k symbolu

- Po smrti byla krátce pohřbena, záhy ale exhumována a její kostra a vzorky kůže a vlasů vystaveny v muzeu
- V roce 1976 dosáhli zástupci domorodců konečného pohřbu v souladu s instrukcemi, které Truganini zanechala za svého života (2002 doplněno o část těla nalezenou v londýnském anatomickém muzeu)

Kolonizace

- **1851** – poblíž Melbourne (u Ballaratu a u Bendiga) objevena ložiska zlata
⇒ **zlatá horečka** (tzv. *Victorian Gold Rush*)
- Austrálie přestala být „za trest“, obrovský příliv Evropanů
  - 1850: 400 000 obyvatel (celkem dovezeno 160 tis. trestanců)
  - 1860: 1 145 000 obyvatel

Hospodářský rozvoj

- 1854 – první železniční trať, pozornost kolonizátorů se obrací do vnitrozemí
- po 1860 – bouřlivý rozvoj zemědělství, vzrůstají plochy oseté dovezenou pšenicí (od 90. let 19. stol. produkce i na vývoz)
- 1868 – poslední transport vězňů, země atraktivní pro imigranty
- 1892 – ložisko zlata na západě u Kalgoorlie
⇒ nová vlna zlaté horečky

Průzkum vnitrozemí

- 1841 Edward John Eyre
  - první cesta z východu na západ (z Adelaide do Albany, přes Nullarbor Plain)
- 1844 Ludwig Leichhardt
  - ze Sydney do Darwinu
  - na další cestě do Perthu expedice zmizela beze stop
- 1860: Burke a Wills
  - z Melbourne do Carpentarského zálivu
  - na zpáteční cestě zahynuli

Commonwealth of Australia

- ❑ konec 19. stol. – kontinent rozdělený na 6 kolonií začíná uvažovat o sjednocení vnitřních předpisů a politik (poštovní služby, rozdílný rozchod železnic, celní překážky...)
- ❑ Proběhlo referendum o spojení, v roce 1900 ústava podepsána královnou Viktorií ⇒ dne **1. 1. 1901 vzniká Australské společenství** (Australský svaz – Commonwealth of Australia) jako britské dominium, v té době 5 mil. obyvatel.

První zasedání australského parlamentu v roce 1901

Commonwealth of Australia

- ❑ Otázka stanovení hlavního města (Sydney × Melbourne) vyřešena „třetí cestou“ – v letech 1913–27 vybudováno na půli cesty mezi rivaly nové hlavní město Canberra (do té doby přechodně metropolí Melbourne).
- ❑ 1911: Severní teritorium, 1913: Teritorium hlavního města
- ❑ 1931: faktická nezávislost (Westminsterským statutem se stávají dominia plně nezávislými státy)
- ❑ 1986: přijata ústava (Australian Act), zrušeny poslední ústavní vazby na Spojené království

Politika „bílé Austrálie“

- Rasové preference: země otevřena pouze pro bělochy
  - Přistěhovalectví ztěžováno imigrantům z Asie povinným absolvováním zkoušky z některého evropského jazyka
  - přistěhovalectví z Británie naopak podporováno (zaplacení cesty apod.)
- Politika bílé Austrálie ukončena teprve r. 1972
  - Důsledky: příliv imigrantů z Číny a JV Asie
  - zachována regulace imigrace (selektivní migrační politika – ne ale na rasovém základě)

Australský národ

- 1. světová válka – Australané bojovali společně s Brity, mnoho dobrovolníků padlo na bojištích
- ze vysokých ztrát na životech obviňování Angličané – počátek formování „australské národnosti“ a zvláštního australského národního povědomí

... a dále

- ❑ 2. světová válka: 1941 Japonci vybombardovali Darwin, Austrálie požádala o pomoc USA. Australané bojovali na Nové Guineji (řada obětí).
- ❑ Po 2. světové válce orientace na USA a asijské trhy, přehodnocena imigrační politika (odmítnutí doktríny bílé Austrálie).
  - Zapojení do konfliktů v Koreji a ve Vietnamu.
- ❑ 1951 zakládající člen vojenského paktu ANZUS (Austrálie – Nový Zéland – USA)

Nový Zéland ... jiný příběh

- Osídlen Maory z Polynésie mezi 8. a 14. stoletím
- Pro Evropu „objeven“ velmi pozdě:
  - 1642 Abel Tasman - *Nieuw Zeeland*
  - 1769–77 průzkum pobřeží Jamesem Cookem
- Až v roce 1840 první stálá evropská osada: Wellington.
  - **Smlouva z Waitangi** – 6. 2. 1840 uznávají maorští náčelníci britskou svrchovanost
- maorská povstání v letech 1845–48 a 1860–70 krutě potlačena
- 1852 samospráva (= samostatná kolonie)
- 1907 udělen statut dominia
  - odmítnutí členství v Australském svazu
- 1931 faktická nezávislost (Westminsterský statut)

Auckland – 1859

Auckland, New Zealand
- by cloudtravel

Oceánie

- koloniální historie – hlavní směry expanze:
  - **Španělsko**: Guam, Severní Mariany (později připadlo USA)
  - **Francie**: Nová Kaledonie, Tahiti a okolní Polynésie
  - **Německo**: Marshallovy ostrovy, Nauru, Západní Samoa, Severovýchodní Nová Guinea (po 1. světové válce mandátní území)
  - **Británie**: Fidži, Kiribati (= Gilbertovy ostrovy), Tonga, Tuvalu (= ostrovy Ellice), část Salamounových ostrovů, Jihovýchodní Nová Guinea
- časté změny koloniální správy, odraz mocenského vývoje v Evropě a ve světě (Německo – Japonsko – USA, Británie – Austrálie, Španělsko – USA apod.)
- Na rozdíl od Austrálie a Nového Zélandu bez masového přílivu Evropanů (početná migrace jen na Hawaii, Novou Kaledonii a Fidži)
- nezávislost získávají postupně od 60. let 20. století (Papua Nová Guinea 1975)
- ekonomické, politické, kulturní důsledky

East Asia and Oceania

